List 53. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljan po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 31. decembra 1879.

Obseg: Kaj o zemljiškem davku pričakujejo kmetovalci od prihodnjega leta? — Gozdna policija. (Kon.) — Gospodarske skušnje. — Oblica, zaoblica. — Političen pregled leta 1879. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kaj o zemljiškem davku pričakujejo kmetovalci od prihodnjega leta?

Najtežavniše davkovsko breme nosijo v Avstriji kmetovalci, kajti ne samo to, da nikjer na svetu niso kmetijstva s tako visocimi davki obložena, kakor v našem cesarstvu, ampak tudi ta krivica se nahaja pri nas, da so nekatere dežele z veliko večimi davki obložene kakor druge.

Zato je prava in pravična razmera zemljiškega (gruntnega) davka nujno potrebna, da za davkovsko bolezen ne poginejo kmetijstva, ki so steber, da se ohrani zdrava moč države.

Oglejmo si najpoprej zemljiške davke druzih držav na svetu. Nikjer pod Božjim solncem ni zemljiški davek viši kakor po 10 od 100 gold. čistega doneska, — v državah pa, kjer stojí kmetijstvo na viši stopinji, je še dokaj pod 10 odstotki; tako na Angleškem in Francoskem. Kaj pa v našem cesarstvu v tistih deželah, kjer je stalni kataster vpeljan? Čez 26 odstotkov znaša, namreč 16 odstotkov je davka, 10 odstotkov pa je priklad.

Pod takim bremenom kmetovalec komaj da še diha, konkurenci s pridelki tujih držav pa uže celó ne more kos biti.

Če pa nadalje v našem cesarstvu primerjamo dežele z deželami, tu vidimo velike krivice. Znano je, na priliko, kako silno preobložena je kranjska dežela z zemljiškim davkom, — znano je pa tudi, kako malo zemljiškega davka plačuje Galicija. Naj kaj več povemo o davku te dežele. Po katastru od leta 1877. so gališki kmetovalci (Poljaki) od 10 gold. čistega doneska plačevali 16 do 27 kr. zemljiškega davka, po Josefinskem katastru od leta 1789. pa so odrajtovali od 100 gold. čistega doneska poljá 7 gold. 5 kr., od senožeti, vrtov in bajarjev 12 gold. 5 kr., tedaj blizo tretjino manj kot vse druge avstrijske dežele. Od leta 1819. imajo v Galiciji začasni zemljiški davek (Grundsteuer-Provisorium), po katerem od 100 gold. čistega doneska poljá plačujejo 16 gold. 95 kr. V druzih deželah avstrijskih pa po stalnem katastru od 1817. do 1860. leta, katerega so se po trdovratnem uporu ubranili, pripada na 100 gold. čistega doneska 26 gold. 66 krajc. davka. Vrh tega pa je v Galiciji še 1 milijon in 294.718 oralov zemlje, od katere se prav nič davka ne plačuje zato, ker ni vpisana v kataster.

Da se taka v nebó vpijoča krivica zemljiškega davka odstrani in na mesto krivice stopi pravična razmera, to pričakujemo od uravnave zemljiškega davka, katero ima zdaj državni zbor v svoji roki, in o kateri bode zbornica poslancev obravnave pričela kmalu o novem letu.

Da vlada hoče pravično uravnavo, to povdarja vladna predloga ko prvi namen nove postave z dostavkom, da nikakor ne namerava povikšanja državnih dohodkov po zemljiškem davku, ampak da le to hoče, da se sedanji znesek tega davka (37 milijonov gold.) s tem obdrží, da vsa taka zemljišča, ki so dozdaj prosta bila davka ali ga premalo plačevala, se primerno obložijo ž njim.

Zemljiški davek v našem delu cesarstva znaša na leto in dan 37 milijonov gold. Vcenjeni čisti donesek po novih vcenitvah ni še sicer odločen, al če počez čisti donesek za hektar zemljišča cenimo le po 15 gold., bi po takem onih 27 milijonov in 843.732 hektarov zemlje, katero naš del cesarstva obsega, dalo 417 milijonov in 655.980 gold. čistega doneska. Po takem bi bilo prav lahko mogoče zemljiški davek počez z 10 odstotki od čistega doneska določiti. To bi pa, kakor smo uže zgoraj rekli, bila enaka razmera našega zemljiškega davka z zemljiškim davkom drugih najvišje z davkom obloženih držav. Vlada je sedaj, nasproti poprejšnjim določilom zemljiškega davka od 6. aprila 1879., nov postavni načrt zbornici poslancev predložila, po katerem ima začasna reparticija novega zemljiškega davka uže s 1. januarijem leta 1881. v veljavo stopiti, ne pa še le 1. januarija l. 1882., kakor je omenjena predloga od 6. aprila 1879. velela.

Dela za uravnavo novega zemljiškega davka so do lani res po polževo napredovala, naj bi se pa sedaj, ko se imajo hitro izvršiti, tudi temeljito izvršila.

Se ve, da se bodo tudi tej novi vladni predlogi zopet upirali poslanci gališki, kajti čem dalje ostanejo zemljiški davki v Galiciji tako, kakor so dandanes, tem bolje je za to deželo — na škodo, se ve da, drugim deželam.

Morebiti bi bilo prav, ako bi se zemljiški davek začasno (provizorično) za eno leto repartiral in da se med tem reklamacije (pritožbe) temeljito preiskujejo in pa pravično rešijo. Mnogo kmetovalcev je, ki ne razumejo davkovskih postav tako lahko, kakor razumejo to, če se jim kar naravnost v davkovskih bukvicah pové, koliko davka imajo plačati. Ko se jim bo to zapisalo v davkovske bukvice, bodo koj vedeli, pri čem da so, in bodo reklamovali, če najdejo kaj napačnega in krivičnega.

Vsakako se zanašamo, da bode sedanja zbornica poslancev zadeve zemljiškega davka s tisto resnobnostjo in ustrajnostjo v razpravo vzela, katero tako važna stvar zasluži, da se — brez oškodovanja državnih interesov — mnogim deželam odvzame presilno breme, katero pritiska na kmetovalce in ni v pravični razmeri s tem, kar jim zemlja donaša. To pričakujemo od novega leta.

Gozdna policija.

Spisal Fr. P—r.

(Konec.)

Treba je omeniti še gozdu škodljivih žužkov, med katerimi najbolj nevaren je tako imenovani lubadar ali zakožni črv, ki ga po nekaterih krajih tudi muha imenujejo. Znano je, da je ta lubadar pred 7 leti naredil na Českem na milijone goldinarjev škode. Skrbeti je toraj treba, da se ta žužek ne zaredi, zato se morajo gozdi smrekovih in mecesnovih odpadkov čistiti, bolno drevje posekati in iz gozdov spravljati. Če gozdarji tako drevje v gozdih najdejo, zapade dotičnik ostri kazni.

Še več druzega bi pač lahko naštel, o čemur tudi poročajo okrajni gozdarji, pa se bojim, da bi moj spis preveč ne narastel, toraj konečno stavim še eno vprašanje: ali so okrajni gozdarji res potrebni?

Da odgovorim na to vprašanje, naj navedem ob kratkem nekatere točke o imenitnosti gózdov za človeštvo in posameznega človeka.

Gozdi so pravi varuhi, ki branijo hudim vetrovom, da ne razsajajo po naših deželah. Gozdi oblake in megle na-se vlečejo, da potem dež namoči suho polje. Gozdi so, ki vpljivajo na zemljo, da se vlaga v njej ohrani in studenci ne posušé, kateri so v hudi vročini največa dobrota za ljudi in živino.

Poglejmo na Kras, kjer so se pred leti koščati gozdi razprostirali, kakošen je pa zdaj!

Pust kamnit svet s kakim brinjevim grmom te spremlja od Postojne do Trsta, daleč po Istri in Dalmaciji. Nekdaj bogate dežele so dandanes najbolj siromašne. Zemljo je dež spral, studenci so se posušili, prst in ž njo rodovitnost zemlje pa burja odnesla. Kjer so se nekedaj dobro rejene krave, voli in konji pasli, pase se dandanes le še požrešna koza, da sproti uniči, kar bi imelo zrasti. Živa priča kazni Božje celim deželam!

Gozd je pa tudi posameznega človeka najboljši prijatelj. Kakor hitro zagledaš luč sveta, že te tvoja skrbna mati položí v zibelko iz lesá. In gorkote, katere zeló potrebuješ, daje ti zopet gozd. Orodje, s katerim si prideluješ jed, in žlico, s katero zajemlješ hrano, vse to dobiš iz gozda. In ko zatisneš trudno oči, položé te na lesene pare in v leseni trugi v grob k večnemu počitku. Evo! prijatelji in vsi te zapustijo, le gozd je tvoj edini spremljevalec. In potem ti še blaga roka vsadi žalovalno brezo na tvojo gomilo in brani tvoje ostanke vremenskih nezgod!

To so pač tehtni vzroki, kateri so napotili našo vlado, da je, ko je uže tudi pomanjkanja lesa in drv nastalo, jela nekoliko bolje skrbeti za gozde in v ta namen gozdno policijo vstanovila.

V Radoljici 12. decembra 1879.

Gospodarske skušnje.

Novo sredstvo proti požrešnim gosenicam,

katere obirajo in mnogokrat popolno vničujejo zelje in repo, hoče kot neovrgljivo priporočati nek kmetovalec na Nemškem, kakor pravi, iz lastne skušnje. Gosenice so zeló njegovo zelje nadlegovale, pa na nekem zelniku je vse zelje zdravo ostalo. Ko je pregledaval, kaj bi pač moglo obraniti na tem svetu požrešne gosenice, zapazil je, da je rastel med zemljem koper ali smrdilj (Dill, anethum graveolens). Poskušnja je vsakako lahka, zato naj jo ob svojem času naši zeljerejci poskusijo.

Les in vrvi se trpežniže naredé,

če se namočijo v raztoplini obstoječi iz 1 kilo modrega vitrijola, ki se raztopi v 25 litrih vode. Les ostaja v tej raztoplini 24 ur, prav močne kole treba 48 tudi 72 ur pustiti, da se raztoplina dobro v notranji del vleze. Vrvi (štriki) ostajajo le 12 ur v tej raztoplini. Potem se namočene tvarine stavijo na zrak, da se posušé in potem se še enkrat v raztoplino, obstoječo iz vode in apna stavijo.

Národno blagó.

III.

Oblica, zaoblica.

Spisuje Davorin Trstenjak.

Pri štirskih Slovencih, kateri stanujejo kraj hrvatske meje, dalje pri Hrvatih in Srbih, je navada na božični ali koledni praznik jesti oblico — zaoblico. (Vuk. rječ. sv. zaoblica.) Zakoljejo na badnjak, to je, sveti večer, enoletno prase ali jarca, in cela spečejo v oblici, to je, v veliki okrogli skledi ali pekvi. Nekateri si dajo od lončarjev napraviti prščeni vozunček, ki ima v sredi oblo skledo, v katero denejo prase ali jarca in tako vozunček porinejo v peč. Na dnu sklede ali pekve je izdelana zvezda ali solnčno lice. Na božični praznik se k obedu prinese prase ali jarček v oblici ali vozunčeku, postavi na mizo, v gobec vtakne se lorbek ali pa rožmarin.

To je še star ostanek paganskega povérja. O božiču so paganski Slovani praznovali rojstvo solnčnega deteta, in njegov simbol je bil prašček ali jarček, zato še sedaj pri Čehih (Sumlork I, 299—300) lužičkih Srbih in Polacih (Pauli, Pol. 10) pravijo, da na sveti večer zlato prase iz temnih oblakov poluka, in pri Slovencih uganjka:

„Zlato prase se po nebu pase,
Ima kela dva debela“

znači solnce. Oblica je dobila ime po obli obliki posode, ker oblo po Belostencu pomenja: orbiculatim, globatim, circulatim, rotunde, solnce pa si misliti ko, oblo skledo, pa ni samo bilo navadno pri Slovanih nego tudi druzih arijanskih narodih. Tudi na kolah se vozi solnčni bog, in tako tudi vozunček ima svoj mitologični pomen. Pozneje je poznamenovanje posode, v kateri se je prase ali jarček pekel, obveljalo za pečenko samo, zato pri Srbih pomenja zaoblica celó: bravče (ovicula vel aper) in pri Hrvatih oblica, prase od godine, enoletno prase, godovno prase.

Srbi to prase, ki se zakolje v čast novorojenemu solncu — božiču, imenujejo tudi: božuna ali božurica. Enake nazore nahajamo tudi pri severnih Slovanih (Potebnja, o mitič. značenj. 28).

Navada je tudi, o božiču na vrata narisati „solnčec“, to je, križec v solnci. Na Koroškem pa na vrata ženinove hiše pribijejo o poroki méden takošen križec, da novoporočencem prinese blagoslov. Solnčni bog je bil bog blagoslova, zato srbska prislovica: „Hoče

sunce sinut i pred naša vrata". Primeri še srbsko narodno pesmico:

„Božič, božič bata
Na oboja vrata,
Nosi kitu zlata,
Da pozlati brata,
I oboja podvoja."

(Vuk, srb. pjes. I, 117.)

Navada je tudi, na božič postaviti na mizo izdobljeni sir, iz katerega vino pijejo. Sir streže gotovo na češčenje meseca, ker v glarnski dolini na Švicarskem še sedaj polni mesec imenujejo „Käs laib", (Rochholz, Naturmyth. pag. 252 seq.), in pri Litovcih, kakor tudi pri Rusih uganjka: „kolač — pogača sirnata" znači: mesec. V českih zagadkah se mesec veli: „kozji sireček". (Erben, peš. 13.) Poseben kolač ali pogačo spečejo Slovaci in Slovenci kraj Mure, kot darilo ženinu in nevesti. Na kolaču so iz testá napravljene vse domače živali, na primer: konjiček, junček, kravica, koklja, piščeta. Temu kolaču — štruci, pravijo: basman, bosman. Dalj ima to besedo za mongolsko-tatarsko.

Nazori ženitve solnca z mesecem ali zemljo so imeli tudi svoje vplivanje na ženitvo, zato je bosman spečen v obhajanje solnčne ženitve, prišel v godovanje ljudskih ženitev, ker sta nebeški ženin in nebeška nevesta bila varuha ljudskih ženinov in ljudskih nevest.

Rusini božični kolač imenujejo korovaj, Slavonci pa hleb, ki ga jedó na božič, zovejo kravica, od besede srbsk. kravit, dampfen, aufthauen, slov. krevat, okrevat, torej „Dampfbrot", kipljen kruh.

Božestvo solnca pa je bilo delitelj blagoslova, zato se pri Čehih božični kruh velí: štedrovka, štedrovnice, od štedri, faustus, srečen, in Rusini badnjak imenujejo ščedrik — vedrik. Pri Poljacih temu kruhu pravijo „strnela", brž ko ne pečen s prošnjo, da bi strnina obrodila, — pri štirskih Slovencih pa: močen krub, ali pomnožnik, in se še dan današnji peče in blagoslavlja od duhovnikov, kedar hodijo po krpljenji od Božiča do sv. treh kraljev.

Vuk imenuje božično pogačo: česnica. Mési jo domačin in metne v njo kakov novac; kedar začnejo kositi razčesne eden pogačo in vsakemu dá kos, v čigar koscu je novac, on, pravijo, bode najsrečneje celo leto.

Tudi na Francoskem in po Nemškem je navada, o Božiču peči poseben kruh sadjem nadevan, tako imenovani „Klötzenbrod", pa jeli je to izvirno germanskega početka, dvomim.

Na Štirskem tudi pečejo kruh iz boba, in veli se ta kruh: bobov ded. Dajo ga z pomnožnikom vred blagoslovit, posebno nerodovitne žene, da bi postale rodovitne. Bob je bil, ker iz obilo semenja obstoji, tudi pri Rimljanih erotičen simbol, rimske žene so ga jedle o prazniku: „Matronalia", pri katerem so žene jalovice prosile Juno Lucino (boginjo lune) za rodovitnost.

Tudi pri Srbih se peče kruh iz boba o „babinah", to je obredih po rojstvu naših „krstitkih", ki se obhajajo po vpeljovanji porodnice, in sosedje jej zapojejo:

„Oj na delu na golemu — bob se zelení,
A tko ga je posejao te se zeleni?
Mirko (oče novorojenega deteta) ga je posejao, te se zeleni,
Ruža mati deteta ga se nazobala, — srce je bolí."

(Vuk, rječ. s. v. babine.)

Tudi Nemci pečejo na praznik sv. treh kraljev: „Bohnenkuchen", in si izvolijo bobovega kralja „Bohnenkönig" (Nork, Festkal. 62); vendar ker je edino ta navada znana na gorenjem Bavarskem, kjer so nekdaj Slovani stanovali, se je ta navada gotovo iz slovanske dobe ohranila.

Staritrg pri Slovenjem gradcu meseca grudna 1879.

Mnogovrstne novice.

* *Živega srebra* se sedaj največ prideljuje v rudnikih kalifornskih. Pred 3 leti so dobili živega srebra v Almadi (Almaden na Španjskem) 36.000, — v Idriji 8000, — v Nemčiji 2400, — v Kaliforniji pa 40.000 železnih flaš. Od te dobe je poskočila kalifornijska produkcija leta 1877. na 69.886, leta 1878. pa na 69.192 flaš. — Če bodo v Kaliforniji vsako leto toliko živega srebra pridelali, utegnejo mahoma žile njegove se posušiti. V Španiji in v Idriji ravnajo s pridelovanjem živega srebra tako sistematično, da se tržna cena preveč ne alterira, pa vendar pridelek potrebščinam zadostuje. Idrijsko živo srebro veljá od nekdaj za najbolje v Evropi, zato, ker je najčisteje.

* *Število leta 1878. v našem cesarstvu na kant dejanih kmetovalcev, obrtnikov, trgovcev itd.* je znašalo 3271. To je grozno število, al resnično je, ker se ta številka nahaja v poročilu c. kr. sodnijskega ministerstva za leto 1878. Tirjatve upnikov leta 1878. dognanih pravdah so znašale 90 milijonov in 678.809 gold. Zanimivo je videti, koliko ljudí na enega človeka, ki je na kant prišel, pride v različnih deželah našega cesarstva.

Na enega človeka po takem pride ljudí na:

Kranjskem . . .	33.091	Gornj. Avstrijskem	14.344
Koroškem . . .	30.582	Primorskem . .	12.384
Moravskem . . .	20.387	Tirolskem . . .	11.762
Štajarskem . . .	16.637	Šlezkem . . .	10.440
Bukovini . . .	15.514	Salcburškem . .	6580
Dalmatinskem . .	14.765	Spodnj. Avstrijskem	5520
Gališkem . . .	14.677	Predarlskem . .	3109
Českem	14.565		

Političnе stvari.

Političen pregled leta 1879.

Ko so se nam lani osorej odprla novega leta vrata, se nam ni pokazalo nič posebno veselega. Vse je bilo še nekako megleno zunaj, znotraj pa velike homatije, Slovani potrti in v kot potisneni, zato pa tudi Avstrija oslabljena. Bosna ni še bila vsa naša, razmere tam nerazvite, ni se še vedelo, bo li ostala nam, ali pa smo le kot žandarji drugim tlako delali na svojo škodo. Ob kratkem: čakali smo skrbni, kaj bo zunaj, kaj znotraj.

Ministerstvo Auerspergovo, čeravno uže na odpovedi, je vendar še bilo na krmilu in ž njim stranka za Avstrijo toliko škodljive sisteme; bilo je še mraz v Avstriji! Kmalu pa potegne gorkejši jug, ki prežene z ministerskega prestola Auersperga in nekaj njegovih družnikov. Ni bil še to popolen propad „ustavovercev", kajti na čelo se pomakne zdaj Stremayr, pravo meso od mesa Auersperg-Lasserjevega, čegar sled pri nas še dolgo ne bo izginil; — vendar pa stopi ob enem v ministerstvo po cesarjevi volji grof Taaffe, ki vzame v roke veslo notranjih zadev.

In to je bil klin v deblo ustavovercev — do tje tako močnih; zavrišali so kakor vrabci v prosu, če vržeš kamen med nje; razburjeni in vznemirjeni so začeli frfetati in zagnali krik, da Avstrija in nemštvo sta v nevarnosti! Strah njihov ni bil prazen, pretila je nevarnost, a ne Avstriji in njenim Nemcem, pač pa tako

zvanim „ustavovercem“. Prišle so volitve za novi državni zbor, vršile se pod pravično Taaffejevo vlado in — ustavoverci so bili ob tla, prodrla je po večem narodov volja in do tje vsegamogočni ustavaki so prišli v manjšino. A ne samo to. Grof Taaffe, ki je tako srečno izpeljal voljo cesarjevo, je bil kmalu potem poklican na ministerstva prvo mesto, je prijel s spretno in krepko roko za vajeti ter privabil na Dunaj vse narode, celó Čehe, ki uže 16 let niso vdeleževali se državnega zbora. Kar toraj uže 16 let ni bilo, dosegel je grof Taaffe, namreč to, da je državni zbor na Dunaji res zastop vseh narodov avstrijske zemlje takraj Litave.

In mi Slovenci! Kako smo zavriskali, kako nam je vzrastel uže na pol otrpneni pogum, ko smo videli, da ne leži nam na tilniku več težka roka prejšnje vlade, da so na Dunaji pripravljeni poslušati naše želje! Šli smo v volilni boj in — sijajen, nepričakovan vspeh! Povsod smo vrgli škripajoče svoje nasprotnike, ki so se nam do tje prevzetnosti rugali zanašajoč se na vladno podporo, katera jim je uže toliko let gotova bila. Zdaj je Slovenec vsaj v državnem zboru na svojem pravem mestu in če v domovini svoji še ni, vsaj upa, da pravični grof Taaffe ali kdor za njim pride, ne bo ostal na pol pota, marveč vkrenil, da po novih volitvah dobimo tudi domače zastope pravične, kajti nenaravno je, če imamo v državnem zboru mi sijajno večino, v deželnem zboru, kupčijski zbornici in tudi v starešinstvu ljubljanskega mesta pa smo v manjšini, kakor da bi z Dunaja vlekel še zmiraj ustavaški veter. Žari se uže, temni sovražni nam oblaki bežé za gore, in čeravno solnca še ne vidimo, vsaj nadjamo se, da se bo prikazalo kmalu tudi to.

Žalibog, da ga marsikateri izmed najiskrenejših narodnjakov in boriteljev za našega naroda pravice več videl ne bo! Tudi to leto je namreč med nami kosila smrt, vzela je seboj marsikaterega, med temi vrlega, nepozabljivega, po rodu in srcu plemenitega grofa Barbota. Domovina žaluje za njim kakor za marsikaterim, ki je preselil se v večnost, predno mu je bilo dano, s svojim ljubljenim narodom vred dočakati boljših dni. Večen jim spomin!

Avstrija si zdaj pod vodstvom umnih mož uže začenja pomagati na noge in to na notranjo in vnanjo stran. Bosensko vprašanje ni še prav do konca rešeno, a upati je, da se bodo doli uvedle naredbe, s katerimi bodo prebivalci zadovoljni, in tako bo Avstrija na to stran zdatno okrepčana.

Tako vidimo ob koncu leta po Avstriji mnogo več veselih obrazov, zadovoljnejših narodov. Če nam tudi bremena niso uže zlajšana, vendar jih nosimo voljneji, ker vidimo, da naše žrtve niso zastonj. Slovan je ponosneji, ker vidi, da ni več zadnji, marveč se mu odpira pot do tistega mesta med avstrijskimi narodi, katero mu gre po številu, bremenih, izobraženji in po slavnih vspehih njegovih sinov v Bosni.

Po vsem tem vzamemo od starega leta slovo z lajšim srcem, ker pričakujemo za njim še boljega; kar nam je preteklo leto le obljubilo, naj bi novo tudi spolnilo!

Naši dopisi.

Iz Rusije 21. dec. —η. — Moj današnji dopis bodo častiti čitatelji ravno na novega leta dan čitali. Tedaj uže navadni slučaj potrebuje, da začnem tako, kakor omikani ljudje začenjajo novo leto — s čestitanjem — in za čestitanje imam mnogo predmetov: Novo leto, Božični prazniki, nova Avstrija, triumfalni prazniki junaškega polka, ki se je po krvavih bojih z ljutim sovražnikom zmagonosno vrnil iz daljne divje dežele v rojstni kraj — in toliko in toliko drugih praznikov in radostnih zmag tisoč osemsto sedemdeset devetega leta, a kar je glavno: oficijalno priznanje z ministerskega prestola, da „v Avstriji tudi Slovani se ne smejo pritiskati ob steno!“ — Iskreno tedaj čestitam Slovencem, kakor vsem Slovanom stare in nove Avstrije, in ker so vse naše želje pravične in poštene, želim, da bi se vse izpolnile in da bi novo leto osramotilo in uničilo vse nepoštene strasti in krivične nakane naših vragov. In vragov imamo mnogo, velikih in malih, vnanjih in notranjih. Največi vrag pa, kakor posamesne osobe, tako tudi celega naroda po besedah modrijana Sokrata je: „ne poznati samega sebe.“ Al pustimo modrovanje, nevarno bi utegnilo biti, da se ne splaši kaka „miš“.

Ruski državni budget za minulo leto je pokazal tak rezultat, kakoršnega niti v Rusiji nikdo ni pričakoval, da ne govorimo o zagraničnem časopisji, katero ves svet perverjati skuša, da Rusija je finančno trhla kakor Turčija. Vseh državnih stroškov je bilo 598 milijonov in 325.000, dohodkov pa 625 milijonov in 972.000, tedaj presežek dohodkov nad stroški je znašal 27 milijonov in 500 000 rubljev. Tako blagoprijeten izid budgeta se objasnuje tako: 1. z blagoustrojstvom države, 2. z modrodržavjem, kateremu ni treba parlamentov, ki večidel nič ne rodé, mnogo pa požirajo, 3. s previdnostjo finančnega ministra, ki ima navado, pri sestavi budgeta prijemati v račun minimum pričakovanih dohodkov in maksimum bodočih navadnih stroškov. — Žitna pravda med ruskimi „zahodno-liberalnimi“ in „slavjanofilskimi“ časopisi se je sukala celo poletje in celo jesen, dokler niso lažnjivca „Golosa“ zavoljo raznih laži na 5 mesecev v prepoved djali. „Moskovske Vedomosti“ so priobčile v obrambo domačih zemljedelcev in domačih trgovcev proti domačim liberalnim časopiscem dolg članek, iz katerega naj privedem le nekoliko vrstic: „Začetek tega leta se je zaznamenoval pri nas z znano kužno komedijo. Ta kužna komedija je imela velik vpliv na našo žitno trgovino. Karantenne naprave so naše in tuje ladije z našim žitom zadržavale na morji in naši zemljedelci in trgovci so trpeli veliko škodo... karantenne prepovedi naših sosedov so bile drage za nas, pa še dražeje so zdaj one za naše sosede, kateri so si jih omislili. Oni so hoteli škoditi le nam, pa škodili so še več samim sebi, zakaj oni nam zdaj tisto škodo, ki smo jo takrat po njih trpeli, drago plačujejo in so veseli, da imajo priliko plačevati jo. Vse tisto naše žito, ki bi ga bili inostranci lahko spomladi polagoma in dober kup od nas izvažavali, so oni sami zadržali pri nas do jeseni, to je, do najbolj neugodnega za izvaževanje časa, ter zdaj hité sami, dobrovoljno, drug pred drugim, nabivati, poviševati in v goro gnati ceno za naše žito na svojo škodo in na korist našim zemljedelcem in trgovcem, in dognali so žitno ceno, najprej sè svojo intrigo proti nam, potem pa z intrigo drug proti drugemu, do neslišane visote“. Ne vem, kaj bi rekli Amerikanci, ko bi začeli naši prodajalci predajati po receptu naših milosrčnih zahodno-liberalnih časopiscev. —

Angleška politika se tepe sama sè seboj. Salisbury je imel dolg govor, v katerem nahajamo čudne cvetice: „Poljska je imela najbolj mrzko in gnjusno ustavo, kakoršno si moremo misliti, vendar je Poljska uživala sočutje vse liberalne Evrope, ker se je štela za steno proti tisti državi, katere so se vsi bali.“ Dalje Salisbury psuje Jugoslovane ter pravi, da Turčija je taka, kakoršna je nekdaj bila Španija, Francija, Poljska, ter nadaljuje rekoč: „Če ne morete zaupati Turku, pa zaupajte avstrijskemu stražniku, ki stoji na vratih turške trdnjave; on bo Turčijo obranil pred njenimi nezadovoljnimi pisanimi narodiči.“ Pač lep kompliment je naredil Salisbury „avstrijskemu stražniku“! Gladston,

bodoči angleški minister, buča bolj prekanjena, kakor Salisbury in Beakonsfield, sicer Albijonec čiste krví, je v svojem kandidatnem govoru izustil vse drugačne misli: „Dežele, ki so nedavno bile, in ki so deloma še turške, ne smejo postati lastnina ne ruska, ne avstrijska, ne angleška, ne kake druge države, ampak one morajo postati lastnina tistih narodov, kateri v njih živé.“ Če je Gladston mož-beseda, ko postane tje na spomlad ali na leto minister, bo napovedal Avstriji vojsko za „novo Avstrijo“ in to tem bolj, ker narod, ki živi v Bosni in v Hercegovini, kričí po vsej Evropi. Iz Hercegovine in Bosne, pa tudi iz Beligrada so se čitali čudni dopisi v italijanskih, francoskih, angleških in ruskih časopisih. Kolikor je tega mogoče v Avstriji tiskati, Slovenci lahko čitajo v českih „Narodnih listih“ in še lože v srbski novosadski „Zastavi“. Vvodnih člankov o „novi Avstriji“ večı ruski časopisi uže davno niso pisali; te dni pa je eden iz njih zinil, ali prav za prav vzdihnil, rekoč: „Lasje vstajajo človeku po konci, ko čitamo“ itd..... Potem pa našteva nekoliko tistega, kar je čital, ter je nazadnje povedal Srbom tako basen: „Bil je nekdaj v neki kovaški vasi nek kovač, ki je mislil, da on je edini mojster-kovač med sosedi kovači. Sosedje kovači so kovali vsak svojo kovino. Mojster-kovač pa je želel kovati tuje konje. Konj je dolgo držal nogo, pa ker podkev mojstra-kovača ni bila primerna kopitu, se je konj naveličal stati ter je skočil k svojim jaslam. Mojster kovač je za konjem zakričal: To je mrha, ter je začel kovati druzega konja. Mojster-kovačeva podkev spet ni bila primerna kopitu, konj je zarezgetal ter je skočil k svojim jaslam. Mojster-kovač se je še bolj razsrdil, rekoč: Ti mrha mrhasta! ter se je lotil tretjega konja. Al tudi tretji konj ni imel kopita vstvarjenega po mojster-kovačevi podkvi. Konj je zarezgetal ter vdaril s kopitom ob steber, vse se je potreslo. Sosedje-kovači so pritekli iz vse kovaške vasi, na konja kričavši: Mrha! mrha! mrha! a kovaču so rekli: Ne kopito za podkev, ampak podkev za kopito je treba kovati, mojster-skaza! Kaj je bilo dalje, o tem konec basne bo.....

V Gorici 28. dec. — Naša bližnja Podgora je pa res blažena vas! (Stračice na levem in njim nasproti Podgora na desnem bregu Soče — to je vse skupaj naše fabriško predmestje). V Podgori sta se v kratkem času pripetila dva samomora, in danes nam „Soča“ spet nekaj čudnega od ondot pripoveduje. Kar se tiče poslednjega samomora, godile so se o priliki dotičnega civilnega pogreba (7. dne t. m.) neke reči, ki so kazale, kako se pri nas postave izvršujejo. Imamo stari kazenski zakonik, imamo nove osnovne državne postave, pa ne da bi se kdo ex officio potegnil za razžaljene paragrafe teh postav. Za tega del je bila cerkvena oblast prisiljena postaviti se po koncu in zahtevati, da naj se — liberalne postave izpolnujejo. Pregrešil se je zoper nje sosebno nek F—k. Pač skrajni čas je, da se pri nas konec stori raznoterim surovim in hudobnim nepostavnostim. — Kaj je pa „Soča“ lepega in spodbudnega iz Podgore prinesla? Nek P. A. je 22. t. m. za 3500 gold. bankovcev raztrgal in koščeke v stranišče vrgel. Mož ima troje otrok; žena mu je ni davno ušla, ker ni mogla pri tako čudnem človeku živeti. — Sveti večer, prav med jutranjicami (po 11. uri ponoči) je nastal v neki štacuni na Travniku požar. Vojaki in mestni gasilci so koj ogenj zadušili. — Gorica je — dunajsko predmestje postala. Sloveči Fürst in njegovi igralci se v našem gledišču sè svojimi dovtipi izkazujejo. Nemške predstave v Gorici! To so bele muhe; ali Fürstova nemška kultura je celó našemu „Isonzo“-u všeč, da-si se ne igra „italianamente“. — Skleniti moram z vremenom in potico. Takih praznikov, kakor smo jih imeli mi, ni jih bilo po širokem svetu: nebó, kakor ribje okó in temperatura čez dan malo da ne spomladanska. — Od včeraj sem je pa že spet bolj mrzlo. — Naši poslanci so nam potrdili, kar se je bilo že prej razglasilo, da je namreč odmenjenih za javna dela v naši deželi 80.000 gold. To je našim revežem dobra potica. — Srečno novo leto!

V Kostanjevici 4. dec. (*O predavanji gosp. Dolenca dalje in konec.*) Gosp. vodja Dolenc nas je na dalje podučil o tem, kar je vinorejcu o umnem ravnanji z moštom vedeti treba. Razložil nam je najprej kipenje mošta. Med kipenjem mošta se spremenijo nekatere snovi kemično, zato je na vrenji mošta veliko ležeče. Voda, se ve da ostane voda; drugače pa je s sladkorjem, ki se spremeni v alkohol, ki dá vinu moč, in v ogljenčevo kislino. Več ko je sladkorja v moštu, močnejše bo vino, zato ni prav, da vinorejci preveč s trgatvijo hité. Če je vreme lepo, se množina sladkorja v grozdu vsaki dan zvekša, zato ima vino iz dobro zrelega grozdja veliko alkohola. Pri nas sem pa opazil, da ravno po takih vinogradih, kjer grozdje slabo zori, radi najprej obirajo, zato pa tudi malovredni čviček pridelajo. Merodajni je pri nas sv. Miha, naj bo uže jesen kakoršna hoče. Se ve da bolj prebrisani tudi tukaj radi počakajo s trgatvijo, če se ni bati ranega mraza, kolikor mogoče dolgo, al takim se rado primeri, da se vreme naglo obrne, ter da jim sneg grozdje zapade. Te nezgode se naši vinorejci silno bojé, in ravno zavoljo tega marsikdo preveč hití s trgatvijo. Pri nas je splošna misel, da se mošt iz zmrznenega grozja nikdar ne sčisti, ter vedno mošt ostane. Gosp. Dolenc pa je tudi v tej reči poslušalce svoje drugače podučil, ter jih potolažil, ko bi se jim kedaj taka dozdevna nesreča pripetila. Rekel je, da če sneg grozdje zapade, treba je grozdje pri miru pustiti toliko časa, da ga solnce prav dobro ogreje; da je vino iz takega grozdja prav izvrstno, in po Nemškem celó jako iskano. Gospodarji, ki ste do zdaj mnogokrat o najgrjem vremeni hiteli izpod snega grozdje pobirati, ter ste s snegom tudi množino vode v moštu ne malo pomnožili, vino pa spridili, delajte po nasvetu gosp. vodje, gotovo bo to, kar je Nemcem dobro, tudi vam prav in koristno. Voda, če tudi je je v moštu mnogo, ne povzroči vinu nobene bolezni, drugače pa je z alkoholom, ki se rad skisa, da vino cika po kisu, če ni posoda dobro zabita, in pa z beljakovino, ki največkrat vino popolnoma spridi, in tako imenovano „zavrelico“, ki je zdravju škodljiva, napravi. Po Dolenjskem je bilo lani „zavrelic“ mnogo, marsikateri vinorejec je moral svoje vino po tleh razliti. Tudi te nesreče se vinorejec po nauku gosp. Dolenca lahko otme. Polovica beljakovine se vleže ko drožje ali blato na dno, druga polovica pa ostane v vinu, katera se pa mora tako dobro, kakor drožje iz soda, še do časa iz vina odpraviti, če nočemo imeti „zavrelice“. Ce ostane beljakovina v vinu, prične preje ali pozneje gnjiti, vreti in vino je pokvarjeno. Gosp. Dolenc nam je toraj iz lastne skušnje svetoval sledeče, če nočemo imeti zavrelke. Precej po božiču se mora vino prvikrat pretočiti. Pri pretekanji naj se na pipo natakne taka lukničasta cev, kakor jo imajo navadne vrtnarske škropilnice, da vino bolj narazen prši, ter z zrakom v dotiko pride, kar stori, da se beljakovina zagrize in potem v sodu zopet ko blato na dno leže. Čez tri mesece se vino na enaki način v popolnoma osnaženi sod zopet pretoči, in tako vsake tri mesece, dokler vino kaj blata naredi; vendar naj se le vprvič in vdrugič toči na luknjičasto torilce, pozneje pa naj se pretaka s pumpo, katero lahko več gospodarjev skupaj kupi. — Povedal nam je gosp. vodja tudi, kako ravnati z moštom, da je vino dobro; in sicer kako z belim, kako s črnim

vinom. Al ker „Novice“ z današnjim listom končajo letošnji tečaj, zato bodem o predavanji gosp. Dolenca še na dalje poročal v prihodnjem letu. Naj dostavim danes le še to, da bi nam sl. deželni odbor g. vodjo Dolenca prihodnje leto še poslal, da bi mu bilo moči pričeti poduk dopolniti. Poslušalcev bi se gotovo več zbralo, ker marsikdo obžaluje, da ni o popotnem poučevanji g. Dolenca nič vedel in slišal. — Mnogo pametnih, za blagor naše revne Dolenjske vnetih mož sem slišal govoriti, da bi bilo treba prositi, da bi se vinorejska šola, katera je med časom svojega obstanka na Slapu vipavske vinorejce gotovo že zdramila in vipavski dolini z naukom in izgledom mnogo koristila, preselila kam na Dolenjsko, kjer bi odprto imela veliko polje za blagonosno delovanje. Res, da popotno poučevanje lahko mnogo koristi, al vse drugače lahko koristi šola. Saj vemo, da kmet raji stori, kar je dobrega videl, kakor pa, kar je slišal. L. A.

Spodnji Zemon pri Ilirski Bistrici 19. dec. P. — Uže dolgo nisem „Novicam“ nič poročal, toraj ne vem, kje bi začel. Naj bo, bom pa z burjo, koja nas skoro vsak dan nadleguje. Strehe nam je silno raztrgala, tako da gola rebra kažejo, a ljudje jih nimajo s čim popraviti. Ker niso lansko jesen bili vsled moče mogli ozimine sejati, tudi ni bilo kaj žeti, toraj ni bilo ne zrnja ne škupe. Zato so po pravici ljudje v skrbéh, kako si bodo strehe zopet popravili. Burja nam je tako zrak zmrzela, da je bilo 3. dne t. m. nad 16° R. mraza. Zidovi v kletih so čez in čez s srenom prevlečeni, kakor bi bili sreberni. Mnogim je korun zmrznil, poglavitni živež naših kmetov. Revni ljudje so začeli javkati, kaj bodo delali na spomlad, ker ne bo niti živeža, niti semena. In to posebno zato, ker ni tu zdaj nobenega zaslužka; in še ta nesreča je, da smo od Istre zaprti, tako, da ako ima kdo kako pest sena, ga ne more v denar spraviti. Po pravici se tedaj bojimo, da letošnja huda zima bo imela hude nasledke za sabo, posebno za nas Notranjce; zato živo želimo, da bi naši državni poslanci nas krepko branili pri sklepanji colne pogodbe. Naša Notranjska nikoli nič žita ne proda, a kupi ga vsako leto več ali manj; vsaj ga nam še za domače potrebe nikoli dovelj ne priraste. Toraj želimo, naj bi se kupčijska pogodba zastran colnine ne sklepala le na ljubo ogerskim in dunajskim židovskim trgovcem, koji bi radi, da bi bilo žito drago; al pomisli naj se, kolika nadloga je zdaj dragina živeža za revniše stanove in kolika bi še utegnila nastati, ker vendar v Avstriji več ljudstva živež kupuje nego prodaja. Iz takih nepremišljenih pogodeb bi utegnili prav žalostni in hudi nasledki postati, posebno pri nas, na Primorskem, Isterskem in drugod. — Za sadno drevje se bojimo, da nam ne posahne, ker so letos začele jablane močno bolehati, tako, da so se nekatere skoro čisto posušile. Ravno tako se širi češpljeva bolezen, tako, da se prav mlada drevesca kar posušé; najprej korenike, potem pa veje. — Trte so letos večidel prav zdrave, les lep, bledo-rumena, nekatere se dobé tudi bolne. Letos je bilo jako malo vina, tedaj bodo židje več lepih denarcev za svojo delano žlobodrijo izvabili; posebno niže vrste krčmarji so nekaj časa pri glasovitem židu Sternu v Zagrebu, koji ume dobro ponarejati vina, kupovali. Prav bi bilo, da bi naša vlada strogo stopala na pete takim spodkopovalcem človeškega zdravja. — Iz Kalabrije je prišel septembra meseca Ivan Primc, koji je hudo mrzlico sabo prinesel in žalibog ga je na Martinov somenj pokončala. Za ranjkim „Janezom Mihotovem“ je vsem okoličanom žal, kdor koli ga je poznal. Zapustil je mlado vdovo in tri otročiče. Naj bo vrlemu rodoljubu zemljica ahka!

Iz spodnje Idrije 20. dec. (*Še enkrat o naših nadlogah.*) V 42. listu „Novic“ sem čital, kako da je naš poprejšnji župan gosp. B. Leskovec veliko škodo puha idrijskih žgalnih peči živega srebra, popisal. Z dobro vestjo rečem, da je škode prej več kakor manj. To dokažem lahko s svojim lastnim gruntom. Nekdanji lastniki mojega grunta so redili mnogo drobnice: še čez 40 ovác in 15 do 20 koz, imeli so po 6 volov, 8 krav, 9 telet, in vsako leto so par volov in več drobnice, volne, sira in masla prodali. To je verjetno, kajti cerkovnik ima v svojih zapiskih zraven žita tudi hleb sira kot davščino vsako leto vpisan, katerega mu še zdaj plačujem. Naj povem, kako je pa današnje dni ravno pri tem gruntu. Drobnice ne morem prav nič rediti, in goveje živine nič več domá si prirediti. Če mi kako leto kako telee živo ostane, ni za rejo, ker je sila majhno, pa večkrat tudi vse pokvarjeno, tako, da 4 tedne staro še na nogah stati ne more; treba je ga nositi k kravi in od krave; ko se zakolje, je 12, k večemu 35 funtov težko. Prejšnje čase so naša teleta od 40 do 80 funtov in še več tehtala. — Leta 1874. sta dva pravična komisarja po skušnjah našla, da vsak dan 3·17 funtov živega srebra v dim iz peči uíde in nam škoduje. Po mojih mislih so le trije dobri funti za škodo v taki daljavi prenizko cenjeni, vsaj skušnje učijo, da se goveji živini na paši uže o treh tednih zobje gugljejo. Radoveden sem, kakošen odgovor bo dal gosp. dr. Schindler, c. k. deželni živinski zdravnik, ki je bil s komisijo maja meseca leta 1877. tudi v mojem hlevu in se sam prepričal škode, ko je videl, da imajo goveda zobe ogugane. Res, komaj čakamo, da bi vlogo našega vrlega poslanca gosp. Kluna sl. ministerstvo kmalu in nam na pravico rešilo. Res, čudno se nam godí v vsacem oziru, tudi za les in drva v cesarskih gozdih. Nekemu posestniku, ki ima le $^1/_4$ grunta, so za gruntno odvezo od cesarskega gozda 1174 gold. 83 kr. pripoznali in dali 14 oralov in 922 sežnjev, meni pa, ki imam cel grunt, so pripoznali 88 gold. 45 kr., in mi cesarskega gozda le 786 □ sežnjev odmerili. Kje so tù enake pravice? V Črnem vrhu in na Vojskem so dajali na celi grunt po 30 do 35 oralov, v spodnji Idriji pa tako malo.

Častito vredništvo „Novic“, ki je uže večkrat, in vselej dobro svetovalo, lepo prosim, naj tudi meni pové, kako bi si mogel svoje stare pravice za les v cesarskem gozdu nazaj pridobiti, ker se še nisem podpisal, da sem s tem zadovoljen, kar so mi odmerili? *)

Anton Kenda.

Iz notranjske Bistrice 26. dec. — Pri novi volitvi občinskega starešinstva za jablaniško občino bili so 21. dne t. m. izvoljeni: Josip Potepan (Škrljev) iz Dolnjega Zemna kot župan, Anton Škrl iz Dolnjega Zemna, Miha Gržina iz Vrbice in Jože Logar iz Vrbova pa kot svetovalci. Vsi so vrli in zavedni narodnjaki! Slava!

Iz Škofje Loke 28. dec. — Naša tombola na korist stradajočim Istrijanom, napravljena na Štemarjih je donesla 36 gold.

---

*) Vaš dopis žalibog kaže, da je sodba o odvezi Vaših gozdnih pravic uže dokončno rešena, — da tedaj redne pomoči ni več zoper konečno razsodbo. — Znabiti, da dobite več prostora za odškodovanje — pa bi bil primerno slabeji ali vsaj bolj oddaljen. Celi grunt in $^1/_4$ grunt se ne dá prav primerjati, ker že vsak celi grunt ni 4krat večji kot vsak $^1/_4$ grunt, ampak je dostikrat razmera prav narobe; odškodovanje se meri po velikosti potrebščine opravičenega zemljišča, — oralov se pa tem več odloči, čem manja je njihova vrednost. Sploh je pa čez in čez pripoznano, da so odškodnine zelo zelo pičlo odmerjene za kmeta. Vred.

S Šenturske Gore 23. dec. (*Čudna natorna prigodba.*) Pridši včeraj zjutra v vas Pšato po imenu, stoječo med Poženkom in Gradom v duhovniji cerkljanski, izvem natorno prigodbo, katera se mi dozdeva vredna, priobčiti jo. Pravili so mi ljudje, da so na dan pred godovno sv. Barbare, to je, 3. dan t. m. čuli o polu enajsti uri do poludne močno šumenje v gori, kakor dohajočega viharja, ki je pihal iz votline, kjer potok Pšata izvira. Voda, navadno tako velika, da ne dalječ od izvira uže mlinske kamne vrtí, prenehala je kako četrtinko ure teči; potem pa je zopet privrela iz globokega kotla. Pripovedovali so mi ljudje, da se je to v preteklem času uže nekaterekrati zgodilo. — Prečudne pojme imajo priprosti ljudje o tej natorni prikazni. Rekli so mi, da v gori je neznansko jezero, v katerem velika riba živi, katera včasih toliko vode popije, da potlej ne priteče na beli dan. Prvo bi znalo nekoliko resnično biti; al drugo je sama neumna domišljija. Po mojih mislih bi se dala ta reč tako-le razložiti. Pšateška gora, po večem obstoječa iz Halinskih skladov zgornje terciarne tvorbe, med katerimi je od Poženka do Zatiške vasi nekoliko Kasijanskih nasadov vklinjenih, je v svojem drobu vsa votla; to pričajo kotline, katere se v zvišeni dolini, stegujoča se od imenovane vasi do Sidroškega jarka, nepretrgano obilno nahajajo. V tej dolini tudi nobenega studenca ni, ker vso s planin dohajočo vodo ti podzemeljski podmolji požirajo, iz katerih še le v znožji gore, kjer je zemlja bolj glinasta in ilovčasta, na pripravnih mestih na dan pririje. Znano pa je, kar večkrat gledamo, da voda, zlasti kedar je velika, zna orati in razkopavati, podirati in odnašati; lahko je mogoče, da tudi potok Pšata, kedar naraste, v svojem podzemeljskem teku od časa do časa tu in tam kaj izpere, podkoplje in prerije, da se, ali njena struga na kakem mestu pogrezne, ali pa se kaj porušivši skup pade in vodo nekoliko časa zajezi. — Tje na spomlad, kedar bodo uže daljši in gorkejši dnevi, hočem to zanimivo goro na drobno preiskati; znabiti se mi tudi posreči splaziti se v kako votlino, od katerih vedó ljudjé toliko strašnega pripovedovati, in jo ogledati.

S. Robič.*)

Iz Ljubljane. — Slovenci na Kranjskem začnemo novo leto z važnim političnim činom — z volitvijo poslanca v državni zbor. Prihodnjo soboto, 3. dne januarja, bodo naši Dolenjci na 3 mestih (v Trebnem, Radečah in Kočevji) hiteli na volišče, da si namesto umrlega grofa Barbota izberó novega poslanca. Da volilci zaupanje, ki so ga prej stavili na blagega grofa Barbota, prenesó vsi zdaj na gospoda tudi vsega našega, to je, na princa Ernesta Windischgrätza, to je zdaj dognano, kajti „Slov. Nar.“ in „Slovenec“ sta našim Dolenjcem prav do dobrega razjasnila, zakaj da si v sedanjih naših političnih razmerah ne moremo želeti boljega zastopnika naše dežele v državnem zboru, kakor je v Litijskem okraji dobro znani in visoko spoštovani princ Ernest Windischgrätz; — gospoda Navratil in Hren pa sta od svoje strani pošteno storila vse, da se odstrani vse, kar bi motilo enoglasno volitev prihodnjo soboto. „Novice“ so namreč uže v svojem zadnjem listu objavile, da je gg. Navratil v Metliki se na ljubo princu Windischgrätzu odpovedal kaadidaturi državnega poslanstva, danes pa moremo isto to poročati od gosp. Hrena, državnega pravdnika v Novomestu, ki je 29. dne t. m. prvomestniku narodnega volilnega odbora, dr. Jan. Bleiweisu pisal to-le: „*da se odvrne vsak razdor med nami, se iz domoljubja in zarad discipline odpovem vsakej kandidaturi ter prosim častite volilce, naj meni blagovoljno namenjene glase vse dadó po centralnem odboru priporočanemu kandidatu princu Ernestu Windischgrätzu.* Jaz sam sem pisal gospodom, s katerimi sem bil zarad kandidature v dogovoru, naj ta moj sklep razglasijo volilcem svoje okolice. S tem mislim je stvar popolnom vredjena.“ — Tako sta res obá ta domoljuba hvalevredno dokazala, da vesta po vse ceniti disciplino, brez katere, če vsak na svojo stran glasove napeljuje, srečne volitve niso mogoče. Po takem, če tudi Kočevarji z nami volijo, je enoglasna volitev princa Ernesta Windischgrätza gotova, in Krajna naša se bode po vsej pravici ponašati smela ž njo. — Naj dostavimo tù le par besedí nekaterim volivcem, ki težko razumejo, zakaj se pri volitvah ne sega zmerom le po poslancih onega kraja, kjer se volitev vrší. Naj ti naši deželani vedó, da vsa druga je volitev odbornikov v občinski zastop, — zopet druga je volitev poslanca v deželni zastop, in zopet druga volitev poslanca v državni zastop. To je trojna lestvica poslanstev; vsaka pa potrebuje svojih mož; poslanec, ki sedí v državnem zboru, mora — razen razmer svoje dežele, katero zastopa — poznati tudi razmere druzih dežel in držav, da je kos svojemu poslanstvu.

— (*Močvirski odbor*) je 29. dne t. m. imel sejo, v kateri je obravnaval več zadev, med katerimi je bila ena najvažnejših ta, da po obširnj debati se je soglasno potrdil predlog gosp. Kotnika, da se vsi načrti, katere sta odboru predložila gosp. inženirja Klemenčič in Potočnik, izročijo gosp. Podhajskemu na Dunaji, da jih presodi in izreče svoje mnenje o njih.

— (*Čitalnični občni zbor*) se je vršil na sv. Štefana dan pod vodstvom podpredsednika gosp. dr. Zupanca; udeležilo se ga je okoli 60 udov. Po poročilu blagajnika in tajnika, o katerem prihodnjič obširneje poročamo, nasvetoval je najprej g. odbornik Hribar v odborovem imenu nekatere premembe društvenih pravil, namreč, da se kakor plačujočim in častnim društvenikom tako tudi izvršujočim odločijo vse one društvene pravice, — da bode občni zbor v prihodnje volil 15 odbornikov, izmed katerih ima dvanajst pripadati plačujočim, trije pa izvršujočim društvenikom in da si odbor potem iz svoje srede izbere predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in knjižničarja. Potem je dr. Karol Bleiweis isto tako v odborovem imenu z ozirom na gospodarske potrebščine nasvetoval povikšanje čitalničnih letnih doneskov in sicer s tem, da samci na leto 1 gold., po 2 gold. pa društveniki z rodbino plačujejo. Vsi ti nasveti so po temeljitem razgovoru, v katerem se je primernost nasvetovanih prememb pripoznavala, skoraj enoglasno obveljali. Konečno je zbor sklenil, da se bode nov odbor volil še le tedaj, kedar vlada premenjena pravila potrdi. Ker so se pravila uže predložila vladi, je upati, da bode kmalu zopet občni zbor.

— (*V občnem zboru „Sokola“ 21. dne t. m.*) je bil za starosto izvoljen gosp. Franjo Ravnihar, za podstarosto gosp. Juvančič, za odbornike pa so bili izbrani gospodje: Armič, Geba, Günter, Jeločnik, Kališnik, Kreč, Mulaček. Bivšemu starosti gosp. Fr. Dreniku je zbor izrekel iskreno zahvalo za njegovo požrtovalno delovanje. Tudi je ukrenil zbor, da „Sokoli“ ne bodo več imeli rudeče srajce.

— (*Za stradajoče isterske Slovane*) namerava čitalnica v združbi z dramatičnim društvom in s „Sokolom“ veliko akademijo napraviti v javnem gledališči; dan in program te predstave se bode kmalu odločil in objavil.

*) Tudi mi Vam želimo veselo novo leto in dobro srečo v Vaših veliko vrednih znanstvenih preiskavah! Vred.

— Milodari božični v sirotnišnici in v Alojzijevišči na korist ubogim šolarjem ste se tudi letos lepo vršili; povsod je bila preblaga soproga gosp. c. kr. deželnega predsednika pričujoča.

— (*Vreme*) se je 29. dne na večer nagloma prevrglo v eno stopinjo gorkote, ko smo zjutraj še 14 stopinj mraza imeli.

— Kakor „Kärnt. Volksstimme“ poroča, se bode v cerkvi v Naklem nad Kranjem, rojstnem kraji za cerkev in državo mnogozaslužnega škofa tržaškega dr. Legata, postavil mu spominek. Doneske za ta spominek bo nabirala tiskarna društva sv. Mohorja v Celovcu. Pričakovati je, da ne bodo le Kranjci, ampak tudi drugi častilci umrlega škofa se udeleležili te uže dolgo nameravane naprave.

— (*Predpustne veselice v čitatnici ljublj.*) se vsled odborovnega sklepa napravile bodo sledeče: trije majhni plesi in sicer v soboto dne 10. januarja, potem pa eden izborni ples z besedo v nedeljo dne 1. februarja prihodnjega leta.

— Iz Zagreba nam je došlo sledeče

vabilo na naročbo „Pučkih novin“.

Vse Slovence, kateri želé, da se seznanijo s hrvatskimi razmerami in s hrvatskim jezikom, posebno opozorujemo na tednik „Pučke novine“, kateri že 3 leta v Zagrebu izhaja. — V ta časopis pišejo najbolji hrvatski ljudski pisatelji in sicer tako umevno, da ga Slovenci brez vsake težkoče razumiti morejo. Bilo bi za Slovence mnogo koristneje in za našo medsebno vzajemnost veliko vspešneje, ko bi se, namestu po nemških časnikih, ozirali na novice hrvatske in sploh slovenske. Vsak naobražen Slovenec moral bi vsaj en hrvatski list si naročiti. — „Pučke novine“ izhajajo v obliki slovenskih „Novic“ vsako soboto na celi pôli, ter veljajo po pošti prejemane za vse leto 4 for. 60 novč., za pol leta 2 for. 30 novč., za četrt leta 1 for. 15 novč. Slovenskim dijakom dajemo list za polovico gori označene cene. Vredništvo sprejema tudi slovenske dopise v svoj list, se ve, samo toliko jih popravi, da jih vsaki Hrvat lahko razumi. — Kdor namerja naročiti se na ta list, naj se podviza, da pri razpošiljanji ne bode zaprek.

V Zagrebu meseca decembra 1879.

Ljudevit Tomšić,
vrednik in izdavatelj „Pučkih novin“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Dopolnenje ministerstva se je zopet odložilo, češ, da z glasovanjem vojne postave položaj vladni še ni dovolj razjasnen, govori se zato, da novih 3 ministrov ne dobimo poprej, dokler ne bo proračun državni obravnan; po tem še le misli grof Taaffe, se bode ministerstvo zasukalo na desno ali levo. Tedaj zopet čakati! Naposled vendar utegne upanje se razpreti z ljubeznijo.

— Ravno tako je s spomenico česko, o kateri tudi morda dobro podučena „Bohemia“ poroča. Bistvo tega poročila je tudi, da minister Taaffe tudi o tem, da se izvrši po § 19. ravnopravnost v šolah in uradih, še dalje lavirati hoče med desnico in levico zbornice poslancev, eno nagradjivati z laskanjem, drugo pitati z nadami in obljubami. Naj velecenjeni grof Taaffe pazi, da s takim neodločnim postopanjem ne naredí obeh strank nezadovoljnih in Avstrija zopet ne pride v ono mizeriijo, katere jo je z velikimi težavami rešil.

Srbija. — Finančni minister je prepovedal žito voziti iz Srbije, ker se je bati, da bi ga letos Srbiji sami zmanjkalo. Srbija ima namreč tudi okraje v jugozapadu kneževine, ki letos lakoto trpé. Zatorej je narodna skupščina dovolila vladi vzeti pol milijona, ali če bode trebalo, en milijon frankov za podporo stradajočih Srbov.

Angleško. — Vsled najnovejšega poročila iz Afganistana se bodo Angleži malo oddahnili od velicega strahu, ki so ga imeli za svojo v Sherpuru obkoljeno vojsko. Iz Kalkute se namreč oficijalno javlja, da je general Roberts Afgane otepel uže 23. dec., še predno je general Gough z njim združil se. Afganci, poroča, da so se tepeni umaknili v Kabul in od tam „domov.“

Za siromake Istrijane so darovali:

Gospod dr. Jan. Bleiweis 15 gold.,
„ dr. J. Ulaga v Konjicah 5 gold.,
„ Luka Robič 3 gold.,
Čadramski farmani z dušnima pastirjema 15 gold.,
Gospod dr. Poklukar 5 gold.,
„ Franc Sovan stareji 5 gold.,
Gospoda brata Franjo in Ferdo Sovan pošljeta odboru v Pazin 50 kocev.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 31. decembra.

Včeraj je bila začasna kupčijska pogodba z Nemčijo do 30. junija 1880. sklenjena. Poljski časniki kažejo neko mržnjo do zahtev českih zarad ravnopravnosti.

Listnica vredništva. Gosp. A. P.: „Starozgodovinske črtice“ pridejo gotovo v 1. listu nov. leta.

Vsem častitim svojim prijateljem

s svojo soprogo vred izrazujem po tej poti najtoplejša vošila za srečno novo leto.

Dr. Jan. Bleiweis.

Vabilo na naročbo „Novic“

za leto 1880.

Naročnina „Novicam“ ostane, kakor je bila dozdaj:

v tiskarnici prejemane za celo leto 4 gold.
„ „ za pol leta 2 „
„ „ za četrt leta 1 „
po pošti pošiljane za celo leto 4 gold. 60 kr.
„ „ „ za pol leta 2 „ 40 kr.
„ „ „ za četrt leta 1 „ 30 kr.

Za pošiljanje na dom v Ljubljani za celo leto se plača 40 kr. Naročnina se pošilja Blaznikovi tiskarnici v Ljubljano in to najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen), ki se dobijo pri vsaki pošti in veljajo le 5 krajc.

Častite naročnike prosimo, naj bitijo z naročilom, da brž prvi list v redu dobijo.

Vredništvo.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.

☞ *Današnjemu listu „Novic“ je priložen „Cenik novih pisank in risank za slovenske šole“ gospoda Ivana Lapajne-ta.*